

Dün doktor bana IQ'mu sordu. Adamın mit ihtiyacına cevap verecek kadar yüksek bir rakam attım kafadan. (Yalan değildi ama resmi bir test yaptırmadığım için anlamlı da değildi.) *Mensa testine girecektim, iptal ettiler, askerlik girdi* falan diye sürdürdüm...

Kendi oğlundan şikayet etti o da, Mimarlık'ta okuyormuş, zekiymiş ama normal olmak daha iyiymiş falan. Ben de kendimden şikayet ettim, ah, evet, *şu dünyada normal olmak gibisi yok*.

Bir açıdan doğru. En ucuz şekilde mutlu olmanın yolu ortalamaya en yakın olmaktan geçiyor. Ortalamayı hedefleyen bir eğlenceden hazzeden biri için seçenekler çok daha fazla, etrafımda oldukça fazla sayıda mevcut *onu beğenmez, buna burun kıvrır* tipler için mutlu olmak daha zor. *Hayatın anlamı mutlu olmak değil* diye Thoureau-vari diskurlar dizebilirsiniz tabi, yine de hemen her açıdan ortalamaya yakın olmak daha kolay bir hayat anlamına geliyor.

Zeka günümüzde önemi abartılan, filmler ve *çağımızın azizleri* bilimciler yoluyla mitleştirilen, karikatürize edilen bir özellik. Dr. House mesela zekası sayesinde kimsenin teşhis edemediği hastalıkları tanıyor, ama kendisini çok nadiren makale okurken görüyoruz, normalde literatüre o derece vakıf olan insanın ceplerinden makale fıskırması gerek ama zeka kadar *cool* olmadığı için o kısımları sanırım makaslıyorlar. Edison için söylenen *en önemli keşfi araştırma ekibi kurup onların çalışmalarını kendi üstüne patentlemesi*ydi gibi bir söz var ama onun bin civarındaki patentini ilkokulu terketmesine de sebep olan zekasıyla açıklamayı daha çok seviyoruz. *A Beautiful Mind* filminde John Nash'in duvardaki bir takım harflere bakarak şifreleri çözmesi gibi bir sahne daha çekici geliyor. Şifre kıran hiçkimse böyle manzara seyrede seyrede çözmez ama adamın elinde kalem kağıtla bir şeyler bulması o kadar *cool* olmazdı, hele bilgisayar kullanarak hesaplamalar yapması bizim gibi ölümlülere benzemesi olurdu.

Zekanın önemini inkar ettiğimden değil, sadece bunun modern kültürdeki karşılığının pek de matah bir tarafı olduğuna inanmıyorum. İnsanlar zekanın, sahip olmadıkları başka her şey gibi, meselelerini bir anda çözeceğini düşünüyor. (Ben de düşünüyordum.) Para veya güzellik açlığı çekmekten daha makbul olduğu aşikar ama *tek başına* çözeceğini hiç sanmıyorum.

İnsanlar arasındaki asıl farkların daha çok hayata karşı tavırlarından kaynaklandığını düşünüyorum. Zeki olup kahvede kağıt sayarak ömrünü tüketebilir insan, dört deste kağıdı takip edip oyunları kazanabilir veya normal zekalı olup, hayatın eksik bıraktığı taraflarını telafi etmeye çalışarak faydalı işler yapabilir. Meşhur hikayedeki tavşan da, kaplumbağa da oldum ben, çok avantajlı durduğum bir çok işi berbat ettiğim, hiç de avantajlı olmadığım bir çok işi kotardığım oldu. Hepsinde mesele zekadan çok tavır ve yaklaşımdı. Bunun üstünde kimse durmuyor.

Zeki insanların da sorunları çok. Bazılarının kendilerine olmayan sorunları icad etmek gibi alışkanlıkları da var hatta. Çokları için hayat sanıldığından daha boş, daha tatsız ve renksiz. Eğer bir üstünlükse bile, insanın başkalarından üstün olmasından *devamlı* zevk alabilmesi için, fıkır fıkır kaynayan bir aşağılık kompleksi olması lazım. Böyle bir kompleksi doyurabilecek zeka olmadığına göre, nihayetinde hepimiz aynı kör kuyunun içindeki gölge oyunları ile yetinmek zorundayız. Oyundaki göl-

geleri farkedecek kadar zeki olanların işleri ise daha zor.